

Velkomst

Kære delegerede, på vegne af Foreningen af mejeriledere og funktionærer og Hovedbestyrelsen vil jeg gerne byde jer alle velkommen til vores forenings delegeretmøde nr. 134 her på hotel Comwell Kolding.

Vores 134. delegeretmøde afvikler vi i henhold til vores vedtægter. Indvarslet med mindst 14 dages varsel ved bekendtgørelse i Mælkeritidende, som vedtægterne beskriver, kan der fra vores 6 landsdelskredse vælges en delegeret for hver påbegyndt 6 aktive medlemmer.

På vegne af Hovedbestyrelsen vil jeg gerne starte årets beretning med et par velbevingede ord fra 'Hvem har flyttet min ost', skrevet af Dr. Spencer Johnson.

Sider af os alle:

Det simple og det komplekse.

De fire imaginære figurer skildret i denne fortælling muserne 'Snif og Smut' og de små mennesker, Hr. Hævn og Hr. Ha, skal repræsentere de simple og de komplekse sider af os selv, uanset vores alder, køn, race eller nationalitet.

Nogle gange vil vi opføre os som Snif, der tidligt opsnuser forandringer eller som Smut, der straks smutter ud og går i gang eller Hr. Hævn, der fornægter og modsætter sig forandringer, fordi han frygter, at det vil føre til noget værre, eller Hr. Ha, der lære at tilpasse sig i tide, når han indser, at forandringer fører til det bedre.

Uanset hvilken side af os selv vi vælger at anvende, har vi alle noget til fælles: Næmlig ønsket om at finde vej i labyrinten og opnå succes i tide med forandringer.

Ingen tvivl om, at vi lever i en tid, en periode med rigtig mange forandringer, store som små forandringer, hurtige forandringer, uforudsete forandringer fra nær og fjern, forandringer som føles gode og velkomne, men bestemt også forandringer, som vi finder mindre velkomne eller ligefrem uvelkomne og i værste fald direkte ubehagelige.

Forandringerne kommer hurtigere og hurtigere og fra alle retninger og niveauer, uanset om vi taler om vores arbejdspladser, i det samfund vi lever i lokalt, regionalt eller globalt og de relationer vi hver især har til venner, familie og kollegaer.

Som vi alle ved, som vi alle mærker, er det i perioder ganske stressende, ganske trættende at leve i en malstrøm af forandringer i livet eller på arbejde.

Der er ingen tvivl om, at vi alle skal finde vores vej igennem livets labyrint, på job, i fritiden, i vores familier. Fleksibilitet, omstillingsparathed, tilpasningsevne er og bliver 'discipliner', som vi skal mestre. Vi skal balancere og mestre det simple og det komplekse, for at vi hver især finder vores vej igennem livets labyrint, uanset om vi er på job, i vores fritid eller sammen med familie og venner.

Ingen tvivl om, at rejsen, vores fælles rejse igennem labyrinten er blevet ganske udfordrende, uforudsigelig eller ligefrem farlig.

Da vi sidste år var samlet til delegeretmødet, var vi 6-7 måneder inde i Ukraine-krigen, med heraf følgende død, kvæstelser, ødelæggelser og elendigheder for borgere i Ukraine. Vi så galoperende inflation, brist i forsyningskæderne på mange områder, udhuling af reallønnen for os alle, som i et vist omfang har sat

levestandarden under pres for rigtig mange borgere, presset privatøkonomi, offentlig økonomi og rigtig mange virksomheders økonomier.

For nu er inflationen, den galoperende inflation stoppet, der ses tegn på begrænset inflation og faldende priser inden for nogle områder. Inflationskrisen har været i 2 år. Siden sommeren 2021 er priserne i gennemsnit steget 12 % her i Danmark, i samme tidsrum er lønningerne på det private arbejdsmarked 'kun' steget med 6,9 %. Cheføkonom Tore Stramer i Dansk Erhverv vurderer, at vi danskeres købekraft er kraftigt udhulet og sat fire-fem år tilbage, på trods af at inflationen er tilbage på normalt niveau.

Som det fremgår af artiklen, har vi Danmark med en inflation på 11,7 % det næstlaveste inflationsniveau i EU, kun Luxembourg ligger lavere.

Østeuropa er de lande i EU, som er ramt af de største prisstigninger på +/- 30 %, med Ungarn i toppen med 35 %.

Det er værd at bemærke, at vores store samarbejdspartnere Tyskland og Sverige ligger med en inflation på henholdsvis 15,6 og 15,7 %.

On top har vores svenske naboer også store udfordringer med deres valutakurser, hvilket også skubber til det økonomiske råderum i såvel privatøkonomien som offentlig økonomi i Sverige.

Som bekendt er både Tyskland og Sverige storimportører af danske mejeriprodukter, så bestemt noget som Mejeridanmark og andre eksporterende brancher skal have på radaren.

Sverige er Danmarks tredjestørste eksportmarked med en årlig eksport af varer og tjenesteydelser for mere end 150 mia. kr./år.

For Arla Foods betyder den svage svenske kronekurs et minus på 2-3 på Peer Index skalaen i forhold til de europæiske konkurrenter.

En kold vinter kan ramme danskernes elregning. Bestemt en overskrift, som henleder vores opmærksomhed på sidste års energipriser, hvor vi som bekendt så energipriserne eksplodere.

Som det fremgår af kurven over gaspriserne, så er gaspriserne nede på niveau under gasprisen før Ukraine-krigen for nuværende.

Volatiliteten på gasmarkedet blev i uge 41 igen igen ganske synlig og forståelig, når man i Børsen ser en overskrift som siger:

Gasprisen steg 36 %, da fire begivenheder rystede markedet. De fire begivenheder i sig selv burde ikke rykke på markedet i en situation, hvor de europæiske gaslagre er fyldte, siger Jens Nærvig Pedersen, chefanalytiker i Danske Bank.

De fire udfordringer som presser/pressede gasprisen er:

- De israelske myndigheder valgte efter Hamas' angreb at lukke for Tamar gasfeltet, der står for ca. 1,5 % af markedet for lng-gas (flydende gas)
- En lækage på gasrørledningen mellem Finland og Estland blev opdaget og kategoriseret som sabotage på lige fod med Nord Streams 2 sprængninger
- Frygt for strejke i den australske gassektor i forbindelse med overenskomststuenighed, kan lukke for den australske lng-gas produktion, som udgår 7 % af verdensmarkedet for flydende gas

- Risiko for en kold vinter vil tære på de eller fyldte gaslagre.

Arne Lohmann fra Global Risk Management siger, at man skal være nervøs over det billede og reaktioner man ser. Hver af de enkelte nævnte hændelser og vinterrisiko burde ikke påvirke gaspriserne nævneværdigt. Men virkeligheden er en anden i et skrøbeligt energimarked. Her skal bemærkes, at Ruslands gasleverance stadig udgør ca. 20 % af Europas gasforbrug.

Ved en kold vinter, forsat nedlukning af Israels Tamar gasfelt, strejke i den australske gasindustri og sidst men ikke mindst eventuel usikkerhed om Ruslands gasforsyninger til Europa, så frygter Arne Lohmann, at vi kan risikere at gaspriserne fordobles i forhold til nu. Men heldigvis kun kortvarigt, og vil sandsynligvis ikke nå til 300 Euro niveauet, som blev set i august sidste år.

Elpriserne som under første fase af Ukraine-krigen steg med op til 340 % i forhold til før krigen, er ligeledes faldet til et tåleligt niveau, dog stadigvæk en pris som ligger betydeligt over 2020-elpriserne, hvilket har betydet, at vi som forbrugere – store som små forbrugere, virkelig har sat fokus på vores elforbrug. Danskerne går spareamok på elforbruget. Som forbrugere er vi blevet meget bevidste om vores energiforbrug, både i forhold til hvor meget vi bruger og hvad priserne er på de forskellige tider af døgnet.

Generelt er vores strømforbrug faldet med 15-18 %, en besparelse som både kan ses og mærkes på miljøkontoen og pengepungen.

Oliepriserne som nåede et historisk lavpunkt i 2020 på +/- 20 dollars pr. tønde Brent olie og som eksploderede til 125-130 dollars pr. tønde i foråret-sommeren 2022. Som det fremgår af kurven, har olieprisen været faldende frem til august 2023, hvorefter vi igen ser en stigende pris til et niveau på 90 til 95 dollars pr. tønde her i efteråret 2023.

Som det klart fremgår af nævnte kurver, er energipriserne over en kam meget volatile og påvirkelig af den til enhver tid geopolitiske situation, vejr og vind – klimapåvirkninger og forbrugermønstre. Bestemt ganske ganske skræmmende, når man ser/læser denne overskrift: 'Chefstrateg varslers: Større krig og olieprischok

Matt Gertken – Geopolitisk chefstrateg i BCA Research vurderer, at der 70 % sandsynlighed for, at krigen breder sig fra Gaza i de kommende 11 måneder, med en noget nær fifty-fifty sandsynlighed for, at Hizbollah og andre tilsvarende militser i Syrien og Libanon også involveres for at skabe en bredere front mod Israel.

Lad os her fra vores Delegeretmøde opfordre de stridende parter om at besinde sig og søge mod fred og fordragelighed i et af verdens farligste brændpunkter.

Verdensfællesskabet, alverdens politiske ledere skal i fællesskab finde deres vej/vores vej i labyrinten frem mod fred, fordragelighed, samarbejde og sameksistens, for med fælles front og indsats at bekæmpe sygdom, fattigdom og elendighed i de dårligst stillede dele af verden.

Hertil kan vi lægge de globale udfordringer med klimapåvirkninger og flygtningestrømme.

Vi skal finde vejen igennem labyrinten, vores ledere skal vise vejen igennem labyrinterne, en kompleks og kompliceret verden, hvor der skal gøres nogle valg.

Som før nævnt er der 'all time high' niveau af brændpunkter i verden, ud over Israel – Hamas-krigen, raser Ukraine-krigen videre, samme gør sig gældende for krigen i Syrien. For nylig blev etniske armenier fordrevet fra deres enklave Nagorno-Karabakh af aserbajdsjanske separatister. Store flygtningestrømme fra Afrika mod Europa, med i hundredvis, ja i tusindvis af omkomne, når man forsøger at krydse Middelhavet i

synkefærdige fartøjer med 'hjælp' af pengegriske bagmænd. Kina-Taiwan konflikten ligger og ulmer, Nordkorea leger ligeledes med ilden, når de affyrer små og store 'prøve'-missiler.

I vores del af verden ser vi terror, drab og sabotage, i det store billede små anslag, men for os bestemt uvante og smertefulde konsekvenser for de ramte og deres familier. Her for et par uger siden så vi uskyldige svenskere blive såret og dræbt ved en fodboldkamp i Belgien. Trist og skræmmende.

Godt eller skidt – Labyrintens verdensorden er under omkalfatring – Putin er ude – Kinas Xi Jinping svinger taktstokken.

På det nylige afholdte Brice topmøde afholdt i Sydafrika, hvor lederne af Brasilien, Rusland, Indien, Kina og Sydafrika mødtes, var Kina hovedaktør i bestræbelserne på at gøre Brices større og mere slagkraftig ved at invitere flere af verdens største lande, målt på befolkningsantal med i gruppen, med henblik på at inddæmme Vestens historiske rolle som regelsætter for det internationale samfund, med det langsigtede mål, at forandre verdensordenen, så den er centreret om Kina. Brices-landenes ambition er sammen med upcommers klart at blive modvægt til G7-samarbejdet mellem USA, Canada, Japan, Storbritannien, Tyskland, Frankrig og Italien. Kortet giver et godt fingerpeg eller billede af balancen imellem grupperingerne.

På økonomifronten er statement – den økonomiske magt smuldrer hos de meget modne G7-lande i samme takt som ældre menneskers knogler.

I 1992 var G7-landenes andel af det globale BNP på over 45 %, næsten 3 gange større end Brices-landenes BNP. Ifølge Den Internationale Valutafond (INF) vil Kina og de øvrige fire lande i Brices-samarbejdet i 2028 have overtaget førerrollen med 33,7 % mod G7 27,8 %.

Som før sagt – Godt eller skidt – men klart, vi er i brydningstider, hvor ruten igennem labyrinten er udfordrende. Stof til eftertanke og tid til omtanke for alverdens ledere.

I den lidt mere hjemlige labyrint om jeg så må sige, er det bestemt er en vanskelig øvelse at finde den rette og balancerede vej omkring landbrugets klimadirektion. Fakta er, at landbruget står for over en tredjedel af Danmarks samlede klimabelastning. For vores del af branchen er status, at 85 % af klimabelastningen kommer fra primærproduktion. Det vil sige ude hos mælkeproducenterne, hvor metangasser fra køerne spiller en kæmpe rolle, når metangasser omregnes til CO₂-belastning.

Alle, det vil sige politikerne, landbrugsbranche, virksomhederne, deres ledere og ejere – landmændene, er enige om, at det er tid for call for action på klimafronten, for at få sat skub i aktiviteterne for at reducere CO₂-udledningerne og andre miljøbelastninger.

Men så hører enigheden op. Man kan med rette sige, der er uenighed omkring, hvilke virkemidler, der skal aktiveres – lovgives omkring for at nå klimamålsætningerne inden for de besluttede tidsrammer i klimaloven, som siger, at Danmarks - vores udledning skal reduceres med 70 % i 2030, om 6-7 år.

Vismændene – Det Miljøøkonomiske Råds vurdering og konklusion er, at der skal indføres en CO₂-skat på landbruget på 1100 kr. pr. tons udledt CO₂ her og nu på bedriftsniveau. Samt at det er teknisk muligt at beregne CO₂-udledning hermed skatten med de i dag kendte beregningsmetoder, som tager afsæt i standardværdier, når der udarbejdes klimaregnskab for den enkelte bedrift.

Tanken fra vismændene er selvfølgelig, at skatten eller afgiften om man vil, skal give landbruget og branchen incitament til mere forskning, nyudvikling og reelle reduktionstiltag hos den enkelte landmand.

Et sprængende punkt er selvfølgelig, hvor bliver Co2-skatten af? Bliver pengene 'omfordelt' og kanaliseret tilbage til landbruget på den ene eller anden måde en til en, for herved at speede de CO2-reducerende aktiviteter op? Eller vil pengene gå ind på statens skattekonto?

Gode og relevante spørgsmål fra branchen.

I den anden ende af skalaen har vi landbrugsorganisationerne og industrien, som selvfølgelig argumenterer imod en beskatning af primærproduktionen med en CO2-afgift. Man ønsker at gå 'frivillighedsvejen' ved at indføre incitament-programmer og skat i køledisken på de enkelte produkter tættere på forbrugerne.

For herved at sikre en mere glidende overgang til at producere mere bæredygtigt på de enkelte bedrifter, omstilling og forandring tager som bekendt tid og kommer ikke fra den ene dag til den anden.

Det er vigtigt at nævne, at ord som glidende overgang, frivillighedens vej og incitamentsprogrammer ikke skal ses, høres og opfattes som 'vat-ord', der skal trække omstillingen imod bæredygtig produktion ud eller i langdrag.

I Mejeridanmark har Arla Foods et klart mål om at reducere udledningen med 30 % pr. kilo mælk inden 2030, målt i forhold til 2015-niveauet. Dette betyder, at der skal ske en tredobling af de hidtidige årlige reduktioner, når et gennemsnit på 0,84 kg CO2 pr. kg mælk skal nås i 2030. Arlas ejere og ledelse ser helt klart at dokumenteret Co2-reduktioner er et must fra virksomhedens kunder og forbrugere. Der skal leveres på klimamålene for at sikre license til operate, for at være relevant for kunder og forbrugere – så enkelt er det.

Arlas ejere og ledelse har helt klart skudt gang i 'frivillighedens' vej på klimafronten, da selskabet her i sommeren 2023 skød gang i et incitament-program, som vil omfordele op mod 3,7 mia. kroner til de mest klimaeffektive mælkeproducenter, for herved at understøtte Arlas klimaplaner og mål. Fra dag et er der tale om fordeling af mælkepengene imellem klimaeffektive og klimaineffektive mælkeproducenter for herved at skubbe til klimaktiviteterne på de enkelte bedrifter. På sigt er der fra Arlas side helt klart en forventning og krav om, at vi som forbrugere skal betale mere for produkterne for at få de nye basispræmisser for bæredygtige fødevarer på plads.

Arlas incitamentsprogram omkring klimaaktiviteterne er bygget op omkring, at basisafregningsprisen for mælk reduceres med op til 30 øre pr. kg mælk, svarende til 3,7 mia. kroner med den nuværende mælkepris. Via et pointsystem som belønner tiltag, der gør mælken mere klimavenlig, tildeles den enkelte mælkeproducent point med en maksimal score på 100 point. Hver point udløser et tillæg pr. kg mælk. Med den nuværende mælkepris udløser 100 point på miljøkontoen et tillæg på 30 øre pr. kg mælk.

Arlas incitamentsprogram samme med masser af andre aktiviteter i et jord-til-bord perspektiv skal sikre, at Arla når deres ultimative mål om at blive klimaneutral inden 2050.

Bestemt godt at se, at også andre mejerier og mejeriselskaber, som Thise og Naturmælk sætter programmer i søen for at understøtte rejsen mod klimaneutral produktion. Mejeridanmark skal være i front for at sikre license to operate, gerne af 'frivillighedens' vej.

Det er vigtigt, at vi er bevidste om, at meget er i spil for landbruget og fødevarerindustrien, når der rykkes i klimahåndtagene. Klart, der skal leveres i forhold til miljømål og klimalovgivning, det er ikke til diskussion. Men, og der er et men, nemlig at beregninger fra Landbrug & Fødevarer konkluderer, at en CO2-skat på 1100/1200 kr. vil føre til tab af mellem 19000 til 36000 arbejdspladser i landbruget og fødevarerindustrien. Det brede spænd for tabet af arbejdspladser skyldes forskellige antagelse og intensitet af konkurrence ind i

de økonomiske beregningsmodeller, en væsentlig faktor er helt klart, om andre lande indfører skatter og afgifter på landbrug og fødevarereproduktion.

Landbrug & Fødevarers formand Søren Søndergård er meget fast i mælet og udtaler, at en CO2-skat i nævnte niveau vil være fatal for branchens konkurrenceevne. Og vil være dødsstødet for store dele af dansk fødevarereproduktion. Så enkelt kan det siges, siger Søren Søndergård.

For en gennemsnits mælkeproducent vil en afgift på 1200 kr. pr. tons CO2 betyde, at et overskud på 800.000 kr. vil blive forvandlet til et underskud på 1,4 mio. kroner, et delta på 2,2 mio. kroner, ifølge Landbrug og Fødevarers beregninger.

Konsekvensen vil klart blive faldende mælkeproduktion i Danmark. Ingen mælk, ingen jobs. Det ved vi som medarbejdere i Mejeridanmark.

Bestemt en stor, vanskelig og tung beslutning som vores politikere og andre beslutningstagere skal tage, når de står i labyrinten. Skal de gå afgiftsvejen, frivillighedsvejen, vejen med skat i køledisken for at nå klimamålene, skal der tages hensyn til arbejdspladser, forsyning og forsyningssikkerhed af mad/fødevarer til lokale, regionale og globale forbrugere/mennesker.

Store beslutninger er på vej – stregerne tegner til et ny dansk landskab.

Lad os her fra vores delegeretmøde støtte 110 % op bag de nødvendige klimatiltag for at vores branche, fra jord til bord, leverer i forhold til at beskytte moder jord og vores efterkommere.

Og samtidig på det kraftigste opfordre vores politikere, brancheorganisationer og virksomheder til i fællesskab at finde en vej i labyrinten, som leverer i forhold til klimamål, sikre gode sunde fødevarer til alverdens befolkning, på en bæredygtig og forsvarlig måde – uden at slå erhvervet ihjel.

Nej, vi skal ikke vende ryggen til vores bedste ven – Landbruget, køer og deres mælk- Mejeridanmark og følgeindustrien har i +hundrede år været en væsentlig spiller og haft en central rolle i udviklingen af moderne civilisation og for, at Danmark er blevet et rigt samfund.

Lad os være vores ansvar bevidst, fortsætte udviklingen af vores industri på en ansvarlig og bæredygtig måde og på bedste vis bidrage til en fortsat udvikling af vores samfund både i Danmark og uden for vores grænser.

Her i efteråret 2023 kan vi i fællesskab konstatere, at Mejeridanmarks mejerier og mejeriselskaber overordnet set har klaret sig ganske godt igennem krisen, som opstod som følge af Ukrainekrigen med heraf følgende galoperende inflation, som i perioden april 2022 til april 2023 resulterede i, at forbrugerpriserne på fødevarerområdet steg med 13 % til indeks 130, klart at forbrugerne reagerer, når priserne på kort tid hæves ganske betragteligt. Forbrugertilliden falder. Ifølge Arlas Thomas Carstensen er detailsalget af mejerivarer i Europa faldet med mellem 4 til 8 % afhængig af konditionerne i de enkelte markeder.

Når inflationen gør 'vanvittig ondt' på os forbrugere, som følge af at vores privatøkonomi er presset i et omfang, der ikke er set i 40 år, og en typisk dansk familie skal have små 50000 kroner op af lommen for at købe de samme varer og tjenester som for et år siden, så reagerer kunder og forbrugere helt naturligt og nødvendig ved at købe mindre eller ved at gå efter de typisk billigere privat-mærker. Der trades down for at få pengene til at slå til i en tid, hvor vi oplever en ganske betragtelig reallønstilbagegang.

Uanset at inflationen flader ud eller i bedste fald falder lidt og forårets overenskomstforhandlinger gav en stigningstakt pænt over det historiske niveau, så forventer bankøkonomerne, at der vil gå adskillige år, før vi som danske forbrugere har en købekraft på niveau med før Ukrainekrigen.

Når forbrugerpriserne på smør og mælk over en toårig periode frem til juli 2023 er steget med henholdsvis 37,8 % og 24,1 %, så er resultatet ganske naturligt og vel også forventeligt, at vores valg af mejeriprodukter styrtdykker på detailmarkedet, hvilket presser mere mælk mod industrimarkedet og verdensmarkedet, hvor priserne er lavere end i Europa.

Mindre detailsalg, mere mælk til verdensmarkedet i en situation, hvor der er en lille og forsigtig stigende mælkeproduktion, betyder at mejerierne og mejeriselskaberne igennem 2023 har sænket deres afregningspris til mælkeproducenterne med mere end én krone i forhold til mejeriåret 2022. Kurverne, som viser noteringerne i Holland/Tyskland giver et ganske godt billede af prisdynamikken på det globale marked.

Godt at se positive vinde fra Them Andelsmejeri, hvor Thems forhenværende direktør Torben Årris (Aarris) udtrykker tilfredshed med sidst års resultat, hvor der blev udbetalt konkurrencedygtig aconto afregning til mejeriets andelshavere. Thems indvejning på 55 mio. kg mælk fra 13 andelshavere kan evt. blive lige i underkanten af behovet for at følge afsætningen af Them osten, så måske bliver der brug for en større indvejning.

Af artiklen i Bjerringbro Avis fremgår det, at deres lokale mejeri, Mammen Mejerierne, på trods af krisen i verden fik en rekordstor omsætning på næsten 1,7 milliarder og et fint overskud på 17,5 millioner kroner i mejeriåret 2021/2022. En stigning i overskuddet på 3 millioner kroner i forhold til regnskabsåret 2020/2021. Direktør Lars Staunsbæk fortæller til avisen, at Mammen Mejerierne har et godt produktmiks, som består af 3 kategorier, nemlig Gul, Hvid og Blå produktkategorier på osteområdet. Lars Staunsbæk fremhæver, at selskabets salg af hvid ost til Mellemøsten har vist særdeles positive vinde.

I det sønderjyske melder Naturmælk om øget omsætning med mindre mælk. Mejeridirektør Leif Friis Jørgensen glæder sig over den øgede omsætning med mindre indvejning, og siger samtidig, at inflation og en presset pengepung hos forbrugerne giver udfordringer.

Fra Nordjylland melder mejeriejer Niels Henrik Lindhardt, at Aabybro Mejeri/Ryå Is skar ned på udbuddet og fordoblede overskuddet til 1,7 mio. kroner i 2022, spændende at høre, at fokus og et overskueligt katalog af flødeis og gammeldags kærnet smør var de rette instrumenter for at fordoble overskuddet.

Længere oppe i Nordjylland melder Nordex Food Gruppen, at man er tilfredse med plusser i et svært 2022. Omsætningen i Nordex Gruppen blev på 2,7 mia. kr. og et overskud på 38,2 mio. kroner. Selskabets ledelse kalder resultatet acceptabelt set i lyset af, at man i året solgte aktiviteter fra i Wales, var udsat for hackerangreb og et nedbrændt kedelhus – flisanlæg på Nørager Mejeri.

Fra Bornholm er meldingen, at man er tilfredse med årets resultat, fra både bestyrelsesformand Kim Larsen og mejeridirektør Per Olesen, set i lyset af et udfordrende år grundet Ukraine-krigen. 80 % af Bornholms Andelsmejeris omsætning kommer fra eksportmarkedet. I første halvår sloges mejeriet med stor efterspørgsel og manglende leverancer til kunderne, i årets sidste kvartal oplevede mejeriet fyldte ostelagre og et afventende marked.

Fra Arla melder selskabets formand Jan Toft Nørregård, at man er tilfreds med årets resultat i et udfordrende miljø, hvor mælkeproducenterne måtte kæmpe med skyhøje produktionsomkostninger, som

følge af stigende priser på foder, gødning og energi. Årets efterbetaling til selskabets 8492 andelshavere i 7 lande blev på samlet 269 millioner Euro eller to milliarder kroner, svarende til en efterbetaling på 2,2 Eurocent pr. kg. mælk. En samlet efterbetaling til selskabets andelshavere på 2 milliarder kroner betragter Jan Toft Nørregård som værende et solidt resultat for 2022, i et år som var domineret af inflation og usikkerhed for både selskab og landmænd ifølge formanden.

Hvis vi vender blikket mod Arlas ½ års resultat for første halvår af 2023, så ser vi i faktaboksen, at virksomhedens omsætning steg med 11 % til næsten 7,1 milliard Euro, en omsætningsstigning båret af prisstigninger i markedet. På mængdesiden er Arlas salg af strategiske mærker faldet med 6 %, fordi forbrugerne søger mod billigere produkter eller endnu værre reducerer forbruget.

Samlet nåede Arla et nettoresultat på 103 millioner Euro eller 1,5 % af omsætningen. I 2022 var resultatet for første halvår et resultat på 192 millioner Euro, svarende til 3,0 % af omsætningen. Arlas overordnede målsætning er, at der skal leveres et overskud på mellem 2,8 og 3,2 % af omsætningen for hele året. Med afsæt i halvårsresultatet for 2023 har Arla nedjusteret sine forventninger til hele 2023 for både resultat og omsætning. Man forventer nu, at et overskud på mellem 2,8 og 3,0 % af en samlet omsætning på mellem 13,2 og 13,7 milliarder Euro. Værd at bemærke, at Peder Tuborgh siger, at vi holder det vi har lovet, hvilket betyder, at efterbetalingen fortsætter uændret her ved halvåret trods faldende forbrug. Tuborgh siger ligeledes, at man i øjeblikket skal have ærefrygt for at forbrugerne bakker.

Arlas mælkepris i september var på 298,6 øre/kg konventionel mælk og 343,8 øre/kg økologisk mælk. For standard fedt og protein indhold og bedste kvalitet. Samlet set er Arlas afregningspris til mælkeproducenterne i indeværende år faldet med 1,43 kroner eller 33 % set i forhold til 2022.

Med juli, august og september priserne i mente, så har mælkeprisen stabiliseret sig langt under pristoppen i 2022, men dog stadig på et relativt højt niveau sammenlignet med tidligere år.

Som det fremgår af kurven, har de danske mælkeproducenter haft rekordindtjening i 2022, nemlig et gennemsnitligt driftsresultat på 4,8 mio. kroner. Således har mælkeproducenterne i 2022 alene tjent mere end i helet perioden 2008 til 2020, hvor der blev opnået et driftsresultat på 3,8 mio. kr. pr. bedrift, svarende til 288.000 kr./år.

Opgørelser fra Danmarks Statistik viser, at mælkeproducenterne har benyttet årets jackpot til at konsolidere økonomien, idet en gennemsnitsbedrift har reduceret sin bankgæld med 30 %.

Mælkeproducent Asmus Forum fra Skals ved Viborg, er en nyetableret landmand med 510 årskøer, som på 7 måneder formåede at afdrage et 7 mio. kroner banklån til 0, og herved spare 600-700.000 i årlige afdrag og renter i de kommende år. Oprindeligt havde Asmus Forum aftalt med kreditorerne, at banklånet skulle afdrages over 15 år. Han er godt tilfreds med, at der er bygget væsentlig mere robusthed ind i hans bedrift for herved at være mere klar til eventuelle CO2-afgifter. Som han siger, jeg ved den kommer, det bliver et spørgsmål om vi skal udvikle eller afvikle. Lige nu glæder han sig over, at produktionen kører bedre end da han overtog bedriften fra sine forældre. De bedst ydende køer i Asmus' stald giver dagligt 47-50 kg mælk.

Jacob opfylder allerede Arlas klimamål for 2030. Bestemt en spændende overskrift. Godt at se, at det ved en ambitiøs og målrettet indsats er lykkedes Jacob Pedersen fra Aarup på Fyn at reducere klimabelastningen fra hans mælkeproduktion med 20 % samtidig med, at økonomien er væsentlig forbedret med en ydelsesfremgang på 15 %. Jacob Pedersen ser klart, at der er god sammenhæng mellem økonomi og klimaaftryk. Det der giver flere penge, gavner for det meste også klimaet, siger han.

På Jacob Pedersens bedrift med 425 røde årskøer er man på dygtig vis lykkedes med at reducere klimaaftrykket fra 1,16 til 0,88 kilo CO₂ ækvivalenter pr. kg mælk i perioden 2019 til 2021.

Virkemidlerne for Jacobs klima- og økonomirejse på gården i Aarup har været at gå fra 2 gange malkning pr. døgn til 3 malkninger pr. døgn, fokus på foderudnyttelse, forbedret grovfoderkvalitet via ændret slætstrategi, gødningsstrategi, ændrede blandinger og sorter. Aktiviteter som har gjort, at der på græsarealerne kan høstes fem slæt pr. år mod tidligere 4 slæt pr. år.

Ifølge Jacob Pedersen har det at øge ydelserne af mælk, mere mælk i tanken, været den største enkelte faktor for at optimere klimaaftryk og økonomi på hans bedrift. Jo mere mælk, jo flere kilo at fordele klimabelastningen ud på, og 2030-målet er i mål på Jacobs bedrift.

Godt at se, at Arlas ambitiøse 2030-klimamål for mælkeproduktion er opnåelig, som vi ser her på Jacob Pedersens bedrift på Fyn. Lad os håbe, at gode eksempler fra de virkelige liv på gårdene kan virke som god inspiration og give optimisme omkring klimarejsen, når den enkelte mælkeproducent står i labyrinten og skal vælge sin vej.

For os som modtager og forarbejder mælken på Mejeridanmarks mejerier er det også vigtigt at forstå, at der er lys for ende af tunnelen, når det gælder klimamålene.

Lad os her fra Delegeretmødet opfordre vores politikere og andre beslutningstagere til at kikke på de gode eksempler omkring arbejdet med klimaindsatsen fra det virkelige liv på gårdene, inden de trækker i håndtaget omkring klimalovgivning. Vi har behov for en balanceret tilgang til klimarejsen for landbrugsbranchen. Der skal helt sikkert plukkes noget fra alle hylder, den rette kombination af pisk og gulerod. Forstået som faste og ufravigelige krav/mål – rådgivning- incitament – frivillighed og passende implementeringstid, så skal vi nok nå i mål. Historien viser, at landbrugsbranchen og fødevarerproducenterne herunder mejerierne og mejeriselskaberne har en fantastisk evne til at tilpasse sig markedets vilkår, uanset om det er lokale, nationale eller globale vilkår. Men forandringer tager som bekendt tid, når de skal 'sætte' sig rundt i hele organisationen, fra jord til bord.

Når vi snakker om politiske håndtag, så er det hollandske parlament på vej med en kvælstoffond på 180 milliarder kroner, der skal finansiere opkøb af landbrugsbedrifter og produktionsrettigheder med henblik på at reducere kvælstofudledningen. En del af de mange milliarder skal bruges på frivillige ophørsordninger rettet mod 3000 husdyrbrug med stor udledning af kvælstof, en anden ordning skal 'hjælpe' gruppen af mindre kvælstofudledende landmænd på vej, om jeg så må sige. Som bekendt er landbrugsproduktionen i Holland særdeles intensiv, derfor er der i Holland hårde diskussioner om dyreenheder pr. hektar, noget som vi har indført i Danmark for mange år siden, og vi ser som en selvfølgelighed, men det gør de ikke i Holland.

Når de frivillige ophørsordninger aktiveres, er planen, at bedrifterne som købes ud skal kompenseres med 100 til 120 procent af bedriftens værdi, for herved at bidrage til en halvering af udledningen af kvælstof til naturområder inden 2030.

Man fristes til at sige 'good luck' med at købe bedrifter ud af produktionen. Når man tænker på minkforløbet her hos os i Danmark – uden sammenligning i øvrigt.

Af artiklen fremgår det i øvrigt, at Rabobank sidste år udlånte 40 % mindre til landbrugsbranchen, da rigtig mange uafklarede spørgsmål har lammet investeringslysten i Hollandsk landbrug.

Lad os opfordre vores politikere til at undgå at sætte nervøsitet i Landbrugsbranchen og finansverdenen. Vi skal undgå at lamme investeringslysten, som man har gjort i Holland. Hvis manglende investeringslyst og usikkerhed breder sig, vil vi helt sikkert se reduceret mælkeproduktion. Her i forsamlingen ved vi alle, hvad mindre mælkeflow vil betyde for vores business.

Når vi ser på investeringslyst, så er det interessant at se, at jordpriserne i første kvartal af 2023 var steget med 6,9 % til 192.000 kr. pr. hektar, det højeste niveau siden finanskrisen i 2009. Køberne står i kø for at købe landbrugsjord, udbud og efterspørgsel bestemmer som bekendt den aktuelle prisdannelse. Der er bud om jorden både fra landmænd, som ønsker at udvide deres bedrifter, eksterne investorer begynder ligeledes at spille en rolle i markedet, delt for at udlicitere og bortforpagte til aktive landmænd, dels for at erhverve arealer, der kan bruges til solcelleparker, vindmølleparker, biogasanlæg, byudvikling og vejanlæg. Samtidig er både kommuner og private virksomheder begyndt at opkøbe store landbrugsarealer for at tilplante arealerne med skov for at klimakompensere for deres egen CO₂-udledning.

Flere aktører i jordmarkedet giver helt naturligt stigende priser. Artiklen påpeger ligeledes, at rumlen omkring CO₂-skatter giver usikkerhed i markedet, og kan knække kurven på jordpriserne med heraf følgende lavere egenkapital for bedrifterne. I tråd med ovennævnte ser vi, at landbrugets strukturudvikling accelerere og arealerne skrumper.

Seges Innovation har beregnet, at antallet af heltidslandbrug i 2030 vil være faldet til 5000 bedrifter. Hvis tallene holder, betyder det, at der over en 20 års periode er forsvundet/vil forsvinde ca. 9000 heltidslandbrug. Dertil kommer en underskov af 7200 deltidslandbrug, opgjort efter den nyeste definition fra Danmarks Statistik, som siger, at der skal være en omsætning på mindst 185.000 kr. og et normtimeantal på 1.665 timer pr. år.

Devisen bag nævnte strukturudvikling er de samme, som vi kender i Mejeridanmark, nemlig 'stræben efter stordriftsfordele og anvendelse af ny teknik', ifølge Klaus Kaiser fra Seges.

Seges fremskriver ligeledes, at i løbet af det næste årti vil yderligere 10 % af landbrugsarealet blive taget ud af aktiv drift, som før nævnt jord til energi- producerende anlæg, skov og natur rejsning og til vores urbanisering. Igen lidt at tage bestik af, når vi står i labyrinten.

Som vi alle ved, så har en landbrugsbedrift en sammensat og kompleks økonomi. For vores del af landbruget er mælkepriser og ydelse selvfølgelig særdeles vigtige elementer og fundament for den enkelte bedrifts økonomi. Høstudbytte er selvfølgelig også en vigtig del af bedriftens samlede økonomi, dels bruges kornet som foder til den animalske produktion, dels er kornet en handelsvare. Som det fremgår af høstprognosekurven, så var 2023-høstudbyttet i 'rødt' med et udbytte på 6,9 millioner tons korn, hvilket er 2,7 millioner tons mindre end i 2022, som var et gennemsnitsår.

Hvis vi sammenligner med katastrofeåret 2018, hvor det ganske land var ramt af tørke, så er det samlede areal med kornafgrøder reduceret med 185.000 hektar her i 2023, hvis man korrigerer for arealreduktionen i forhold til 2018, så ville 2023 høsten være på 7,9 millioner tons. Med eller uden korrektion så var 2023-høstudbyttet på et ekstremt lavt niveau, især ramt af at udbyttet af vårbyg har været 35 % lavere end normalt. Så bestemt modvind for planteavlerne, når vi ser udbyttet af årets kornhøst, selv efter korrektion.

Som samfund, fødevarerindustri fra jord til bord, Mejeridanmark med følgeindustri, så har vi bestemt noget at kæmpe for, noget at fastholde, når vi ser på den danske Fødevarerklænges udvikling gennem de sidste 14-15 år. Med en stor stolthed, men også med en vis ydmyghed kan vi roligt hejse flaget og sige, at vi er en del af Fødevarerklængens fantastiske rejse, hvor klyngen med en øget eksport med +60 milliarder kroner

igennem de sidste 14-15 år, var forventet at nå til et niveau på ca. 190 milliarder i 2022, selvfølgelig godt hjulpet af markante prisstigninger på blandt andet mejeriprodukter. I denne sammenhæng er det også værd at nævne, at beskæftigelsen i Fødevarerklngen i 2022 var opgjort til ca. 180.000 ansatte.

Eksporten af fødevarer har i 2022 været stigende i 16 af 17 varekategorier. Eksporten af svinekød har haft det svært i 2022, især som følge af manglende afskibninger til Kina.

Fødevarerklngens eksport nåede i 2022 helt op på 197 milliarder kroner, som kommer fra 4 hovedgrupper:

- 92 mia. kr. fra gruppen 'Landbrugsvarer, mejeri, kød, grøntsager mv'.
- 56 mia. kr. fra gruppen 'Varer inden for agro- og fødevarerindustri, drikkevarer, enzymer og bagværk'.
- 32 mia. kr. fra gruppen 'Fisk og skaldyr'.
- 17 mia. kroner fra gruppen 'Maskiner og gødning mv.'

Største eksportmarkeder var:

Tyskland med 32 mia. kroner

Sverige med 17,5 mia. kroner

Kina med 13 mia. kroner

Med nævnte tal og værdier i mente ser vi fra Hovedbestyrelsens side, at der er vigtige valg at gøre i labyrinten for at sikre Fødevarerklngens fortsatte udvikling, selvfølgelig med respekt for bæredygtige produktionsmetoder og klimamål.

Fødevarerklngens eksport og produktion til vores hjemmemarked er som det fremgår en vigtig spiller for vores samfundsøkonomi og beskæftigelse, samtidig med at klyngens virksomheder er vigtige spillere i den nationale og globale forsyningskæde af gode, sund og nærende fødevarer med et super højt niveau for fødevarerikkerhed. Jo, der er virkelig noget at kæmpe for, for at sikre vores positioner.

Den gode historie er, at Landbrug og Fødevarer cheføkonom Martin Brauer forventer, at Fødevarerklngens eksport runder 200 mia. kroner i år, efter at nye eksporttal har vist, at klyngens samlede eksport i første halvår af 2023 blev på 103 mia. kroner mod 93 mia. kroner i samme periode af 2022. Og konstaterer ligeledes, at det er helt fantastisk, at vi i Danmark har en fødevarerklng, der kan trække mange eksportkroner hjem.

Man bliver da både lidt stolt og rørt, når Landbrug og Fødevarer cheføkonom Martin Bauer udtaler: Samtidig har mange danske mejerier formået at øge de solgte mængder, hvilket vidner om en veldrevet og konkurrencedygtig sektor.

Kære kollegaer – Det er jo os – sammen med tusindvis af andre kollegaer, som får gode ord med på vejen, det kommer ikke af sig selv. Lad os i fællesskab sige tak til Martin Bauer.

Hvis vi genbruger sliden/artiklen fra sidste års delegeretmøde, hvor Jan Ib, landbrugsdirektør i Danske Andelskassers Bank udtaler: Ja, dansk landbrug har en fremtid, fordi danske landmænd og industrien har tilpasset sig et verdensmarked i bevægelse. Omstilling og udvikling har altid været en del af landbruget har igennem de sidste 1000 år været en central drivkraft i faget. En drivkraft som også de næste mange år vil være definerende for dansk landbrugs succes. Og sætter Peder Tuborghs udtalelse til Landbrugsavisen: 'Jeg nægter at se klimaet som en krise for Arla' ind i ligningen om jeg så må sige. Så ser vi fra Hovedbestyrelsens

side helt klart en vej ud af labyrinten, hvor dansk landbrug og Mejeridanmark kan fortsætte en stærk udvikling, hvor vi i fællesskab med respekt for miljøet kan fortsætte med at bidrage til udviklingen af vores land, både på den økonomiske side, når det gælder beskæftigelse og forsyningsikkerhed af 1. klasses fødevarer både nationalt og globalt. Lad os ved et stærkt fællesskab, samarbejde, rette dialog, kommittent og rigtig timing sikre de rette rammevilkår for vores branche fra jord til bord. Og ja, der vil komme bump på vejen. Dem klarer vi også – i fællesskab.

Siden de første andelsmejerier blev stiftet i 1882, har mejeribrugets vigtigste finansielle KPI været mælkeprisen. Mælkeprisen har i de sidste 140 år været en væsentlig bevæggrund til både oprettelse og lukning af mejerier. Mælkeprisen og bytteforholdet er driveren for udvikling af mejeribrugets primærproduktion. Ifølge Mejeriforeningens statistik for 2022 var den gennemsnitlige afregningspris for mælk med 4,2 % fedt og 3,4 % protein 4,10 kr. pr. kg mælk, en stigning på 1,17 kr. svarende til en stigning på ikke mindre end 40 %.

Når vi indsætter Arla notering for standard mælk her pr. oktober, nemlig en pris på 299,1 øre pr. kg mælk, får vi en ganske stærk indikation på niveauet for 2023-mælkeprisen, bestemt noget af et fald, som skal absorberes ude hos mælkeproducenterne.

GDT-priserne er altid en god indikator for, hvordan udbud og efterspørgsel er på det globale marked for mejeriprodukter. Som det ses af kurverne, har GDT-priserne været faldende i de sidste 1½ år, primært drevet af manglende indkøb af pulver fra Kinas side.

På de sidste ugers GDT-auktioner har prispilen været opadgående, med en samlet prisstigning på 17 % efter sidste ugers auktion. Stemningsskiftet kan tilskrives 3 faktorer:

1. Ekstremt vejr. El Nino venter at reducere New Zealands mælkeproduktion
2. I mange lande falder mælkeproduktionen grundet dårlig økonomi i produktionen
3. Efterspørgslen er begyndt at stige i detailhandlen og Kina er tilbage i markedet, hvor de på den sidste auktion købte 44 % af de udbudte varer.

I future-markedet ser man, at priserne for varer leveret i begyndelsen af 2024 ligger ca. 10 % over det aktuelle prisniveau. Kombinationen af GDT-priser og futuremarkedets priser på +10 % er vel en god indikator for en forsigtig optimisme omkring mælkeprisen her over årsskiftet.

Som det fremgår af skemaet, var 2022-mælkeindvejsningen på de danske mejerier nøjagtig på samme niveau som i 2021, nemlig 5,644 millioner kg. Vi kan konstatere, at den høje mælkepris i 2022 kun i meget begrænset omfang har givet appetit på at øge produktionen ude på bedrifterne.

De 5,664 mia. kg. mælk blev leveret fra 2431 mælkeproducenter, hvilket er 144 færre mælkeproducenter end året før, gennemsnitsleverancen pr. mælkeproducent var 2,322 mio. kg mælk, en stigning på 131 tons i forhold til 2021. En dansk gennemsnitsbesætning havde i 2021 en besætning på 229 malkekøer og en gennemsnitsydelse pr. ko var på 10.543 liter mælk for året. Med nævnte tal i mente kan vi konstatere, at strukturudviklinger hos mælkeproducenterne fortsætter, om end i et afdæmpet tempo.

Når I kigger på venstre side af planchen, ser I strukturudvikling hos mælkeproducenterne siden 2006 og frem til nu. 57 % færre mælkeproducenter, en mælkeindvejsning der er øget med 1.172 milliard kg. mælk.

Bestemt en bekræftelse af Jan Ibs ord om, at danske landmænd er i bevægelse og dyrker disciplinerne omstilling og udvikling for at tilpasse sig markedet. Lad os også i år kaste et blik på Mejerikortet.

Siden sidste delegeretmøde er der ikke sket driftsstandsninger af mejerier i Mejeridanmark. Hvilket betyder, at ifølge Mejeriforeningen er indvejningen af de 5,664 mia. kg. mælk sket på 49 produktionsanlæg, svarende til at hvert mejerianlæg i gennemsnit har behandlet 116 mio. kg mælk.

Ved årsskriftet 2022/2023 blev Asaa Andelsmejeris bygninger og maskiner solgt til Ingstrup Mejeri, som bruger Asaas ostelager til deres modningsprogram. Ingstrup har ligeledes valgt at videreføre ostebutikken på matriklen.

Efter mejeriejer Ole Jørn Frederiksen's tragiske dødsfald i forbindelse med en arbejdsulykke på Jernved Mejeri, har Ole Jørns kone Laila Frederiksen solgt Jernved Mejeri til et konsortium bestående af Lars og Peter Staunsbæk samt Morten Kongsbak Jensen. Jernved Mejeri fortsætter driften under ledelse af Morten Kongsbak Jensen og med Laila Frederiksen som ansvarlig for salg og butik.

Løgismoses aktiviteter på Fyn er blevet solgt til den fynske familiekoncern Halberg A/S. Halberg A/S er et minikonglomerat, der også indbefatter produktion af tobaksprodukter, erhvervsbeklædning, aktiviteter indenfor hoteldrift og ejendomsinvesteringer. Med købet af Løgismose føjes således et femte ben til Halbergs forretning. Produktionen på mejeriet i Allested-Vejle på Midtfyn fortsætter som hidtil, hvilket også gælder samarbejde med Naturmælk.

På Fyn er Gundestrup Mejeri og Bryghus ved mejeriejer Jørgen Hoff endt i en særdeles vanskelig situation efter økonomiske uregelmæssigheder i mejeriets administration, som har medført likviditetsmangel. Erhvervsstyrelsen har efterfølgende begæret selskabet tvangsopløst. Det forlyder, at Gundestrup Mejeri og Bryghus er solgt til Oktober Byggeri ApS i Svendborg.

Med Martin Bauers og Jan Ibs ord: Omstilling, udvikling, drivkraft, veldrevet og konkurrencedygtig sektor i mente, så er det godt at se, at vores mejerier og mejeriselskaber på trods af usikkerhed omkring energiforsyning, miljødebatten, miljø og Co2 afgifter og mange brændpunkter i verden, stadigvæk har mod og kræfter til at sikre en løbende udvikling, optimering og udbygning af vores virksomheder og sortiment for at fastholde og udvikle vores positioner på alverdens markedspladser.

I Mejeridanmark ser vi rigtig mange store og små projekter og investeringer som hver på deres måde er med til at drive udviklingen fremad. I disse år investeres der rigtig meget i at få the basic right, såsom sikkerhed, sundhed, fødevarerikkerhed, miljø og infrastruktur. Der er store og nødvendige investeringer på vores energiforsyninger, herunder energioptimering af el, varme og køl.

Når der investeres i vores energiforsyninger, ser vi heldigvis rigtig god payback på både miljø og bankkontoen – win win.

Fra Arla Foods Holstebro mejeri meldes der om rigtig stor investeringslyst og -behov. På Hjernvej er der så småt skudt gang i byggeriet af et nyt kølelager med plads til 12.000 paller på den anden side af Hjernvej. Som det ses af 'Site overview' på planchen har Holstebro Mejeri udarbejdet en masterplan over forventet udbygning de kommende år, markeret med grønt. Den forventede udbygning af Holstebro Mejeri er i september præsenteret for økonomiudvalget i Holstebro Kommune med henblik for justering og tilpasning af kommunens lokalplan, da der blandt andet skal bygges på et tidligere kolonihaveområde og ændres på til og fra kørselsforhold til mejeriet. På Holstebro Mejeri investeres der ligeledes i en betragtelig kapacitetsudvidelse af flødeostkapaciteten samt i et nyt produktionsanlæg til plantebaseret Lurpak, et anlæg som ifølge Viceadministrerende direktør Peter Giørtz-Carlsen får en kapacitet på 1,5 mio. kg.

I Vestjylland planlægger Arla Foods Ingredients at fortsætte udbygningen af deres fabrik i Nr. Vium. Arlas bestyrelse godkendte i Maj måned en 3-faset plan for at øge kapaciteten på Danmark Protein med 40 %, fra 40.000 tons til 55.000 tons proteiner pr. år. Samlet investering, når den 3-fasede plan er gennemført, forventes at lande på ca. 1,3 milliard kroner.

Her er det værd at nævne, at for at følge deres vækstplaner har Arla Foods Ingredients besluttet at udbygge kapaciteten på deres Argentina Fabrik med yderligere et tårn til inddampning. Som det fremgår af artiklen, er AFIs direktør Henrik Andersen så småt begyndt at kigge på produktionsfaciliteter i Tyskland for at sikre råvaregrundlaget – Valle for AFIs vækstplaner.

Arlas store satsning på MBB – 'Milkbased beverage', herunder samarbejdet med Starbucks og smagsmættede UHT-produkter, som produceres på Esbjerg Mejeri, har sat gang i en investering på ca. 300 mio. kroner, hvor der investeres i såvel produktionsudstyr som et nyt fuldautomatisk lager med plads til 7000 paller, både færdigvarer og emballage får plads i de nye lagerfaciliteter. For at sikre plads til Esbjerg Mejeris mange projekter og sikre fremtiden har man hen over sommeren opkøbt en del naboejendomme for at få rådighed over nogle flere m2, oplyser Site Director Claus Nielsen

På Nørager Mejeri har man netop afsluttet opførelsen eller nærmere sagt genopførelsen af deres nye energicentral med træflis-fyr efter branden sidste år.

Nævnte nedslag er selvfølgelig kun toppen af isbjerget, når vi taler om investeringer i Mejeridanmark og omkringliggende industrier. Der er selvfølgelig et hav af små og mellemstore projekter. Alle projekter, små som store er vigtige brikker i, at vi i fællesskab holder vores industri- Mejeridanmark i front, fit for fight, for at sikre vores positioner, for herved at udbetale en mælkepris til vores mælkeproducenter og andelshavere, som er konkurrencekræftig og vi som medarbejdere har gode, sikre og udviklende arbejdspladser.

Tak til alle dem, jer der får det hele til at ske. Tak for engagement og den fælles indsats for at nå i mål med de mangeartede aktiviteter og projekter i en travl hverdag – keep up.

Med dette afsæt i verden omkring og i MejeriDanmark vil vi nu kigge ind i Foreningen af mejeriledere og funktionærer. Vi har i lighed med sidste år udarbejdet et foreningskrift med overskriften "FMF 2022-23". Heri samler vi op på store og små aktiviteter, indsatser og begivenheder i forenings- og brancheregi. Fra Hovedbestyrelsens side vil vi i dag dykke ned i nogle af de ting, der er nævnt i bladet, og så håber vi, at I selv vil fordybe jer i de forskellige artikler og omtaler.

Allerede på forsiden mødes vi læsere af et navneskifte, som har været længe undervejs. Skiftet har taget afsæt i, at 'Mælkeritidende', som udover at være vores 136 år gamle foreningsblad også har været navnet for den paraply, som omfatter både sekretariat og rigtigt meget onlinekommunikation. Dette har til tider ledt til, at nye i branchen og samarbejdspartnere har haft lidt svært ved at gennemskue sammenhængene. Bladets navn – Mælkeritidende – har også været til debat, men her blev konklusionen at fastholde det gamle navn, men at 'mediehuset' og sekretariatet overordnet set skifter navn.

Navneskiftet blev releaseret og markeret ved et lille event under IFC i Herning – og det er vores indtryk, at det er blevet taget godt i mod.

Hvis vi lige skal ridse op, hvordan strukturen er i vores sekretariat og på Munkehatten nu – så ser I det her.

MejeriForum er nu fællesbetegnelsen for al aktivitet i huset. Herunder ligger alle de forskellige foreninger og fonde m.v. som serviceres, og separat ligger så til venstre Mejerimedier, hvorunder Mælkeritidende, Danish Dairy og alle de digitale medieaktiviteter er samlet.

Til sidst har vi også forenklet tilgangen til sekretariatet på nettet. Her er nu én indgang, som giver overblik over alle aktiviteter – videre adgang til de enkelte websteder, nyheder og kalender samt kontaktoplysninger. Nemmere kan det vist ikke være!

Det næste vi vil sætte fokus på, er foreningens medlemstal. Vi er i den fantastiske situation, at medlemstallet stiger og har gjort det igennem en årrække nu. Vi havde en målsætning om at nå 1.100 medlemmer og dette flotte tal rundede vi pr. 1. april i år. Siden sidste delegeretmøde kan foreningen tælle 83 nye medlemmer, og det samlede medlemstal er nu 1.129 medlemmer. Fra hovedbestyrelsens side vil vi gerne sige velkommen til alle nye medlemmer, og takke alle jer, som er gode ambassadører og fortæller nye kollegaer om foreningen og dens muligheder. 'Tip-en-kollega' giver en – skal vi sige – håndgribelig 'tak', når I er aktive på den front, men vi er også helt sikre på, at en løbende positiv omtale er med til at flytte på medlemstallet. Lige nu gør vi en ekstra og aktiv indsats for at sikre os, at alle i foreningen ved, at man gerne må blive i foreningen, selvom man ikke længere er ansat direkte i mejeriindustrien. Husk også det i dialogen med kollegaer, som måtte stå i et jobskifte.

I ser landsdelskredsens medlemstal her – Kreds Vestjylland i spidsen med 326 medlemmer, derefter følger Sydjylland, Østjylland, Fyn, Nordjylland og ØstDanmark. Man kan et langt stykke hen ad vejen drage paralleller mellem mejerikortet og placeringen af mejerierne og kredsens størrelse.

Grafen over det samlede medlemstal fremgår her – en flot rejse, som blandt andet viser en stigning fra 496 erhvervsaktive medlemmer i 2009/2010 til 895 her i oktober 2023. En stigning på 399 medlemmer eller 80%. En udvikling vi i fællesskab kan være glade for og stolte af.

Foreningen har mange ting på hylderne, og vi kommer ind på flere af dem – men den kategori, som hedder 'tryghed', er nok den som vægter tungest af dem alle. På hylden for tryghed ligger overenskomst, pensionsordning, forsikringer samt ikke mindst juridisk bistand og rådgivning, og for dem som får brug for sidstnævnte vægter det i nogle tilfælde meget tungt, at der er hjælp at hente i foreningen.

Vi har i FMF-hæftet 2022-23 en artikel om Laust, som bliver ramt af en kaskade af problemer i forbindelse med sygdom, job, sygedagpenge og tab af erhvervsevne. Laust bliver over mange måneder hjulpet igennem processen af FMF og vores socialrådgiverordning blev også aktiveret til en del af problematikkerne. Jeg vil opfordre jer alle til at læse artiklen. Det giver et meget klart billede af, at en forening som FMF gør en forskel, når man har brug for det.

I ser også her på planchen udviklingen i medlemssager – vi er på ca. 90 sager år til dato – tallet stiger år for år og det stiger mere end det øgede medlemstal kan forklare. For indeværende år ser det desværre også ud til, at vi slår en meget kedelig rekord og kommer over de 102 sager som blev håndteret i 2022.

Overenskomsten blev nævnt som en del af tryghedspakken – og her i slutningen af september 2023 forhandlede Foreningen af mejeriledere og funktionærer overenskomst med Mejeribrugets Arbejdsgiverforening eller DIO II v. Dansk Industri. Forhandlingsudvalget, som ser I her bag mig på planchen, består af Michael Jensen, Arla Foods Holstebro Mejeri; Leo Lund, Arla Foods Kruså Mejeri; Bjarke Damsgaard Jørgensen, Mammen Mejerierne; Anne-Sofi Christiansen, FMF og undertegnede.

Vi gik frem til forhandling efter en grundig forberedelse, som formelt startede ved forårets Temamøde for Kredsbestyrelser. Her gav kredsbestyrelserne et første input til forhandlingsudvalget. Disse blev taget med videre i forberedelserne og i de følgende måneder er der, som I ser her på planchen en løbende aktivitet med henblik på at være godt klædt på til forhandlingsdagen den 26. september.

Resultatet blev efter nogle svære forhandlinger tilfredsstillende – og I får her en opsummering af, hvad vi lykkedes med samt en enkelt ting, som vi måtte give køb på:

1. Pension: Det er aftalt, at arbejdsgiverandelen af pensionsbidraget øges med 2%, mens medarbejderandelen falder med 2%. For en stor del af FMF's medlemmer er dette allerede aktiveret først på sommeren, og for de øvrige vil det ske i forbindelse med førstkomende ordinære lønregulering – dog senest 1. juni 2024.
2. Pensionssatsen fra 12,99% til 15,00% fra 40 år og ikke ved 45 år, som det har været gældende hidtil. Dette implementeres senest 1.juni 2024.
3. Rammerne vedr. løn under barsel tilpasses de nye barselsregler – herunder øremærket barsel og samtidig forlænges perioden med fuld løn med **4 uger**, hvilket betyder, at der i alt betales løn under barsel i 41 uger, hvis begge forældre er ansat på mejeriet.
4. Der sker desuden en ændring vedr. indbetaling af forhøjet pensionsbidrag under barsel, sådan at dette indbetales under de 10 ugers fravær i forbindelse med fødslen. Beløbet er justeret og udgør i alt 3.549 kr./måned.
5. Overenskomstansatte får ret til 2 dages mejerirelevant kursus pr. år. Dette blev indført som forsøgsordning i 2020-overenskomsten og gøres nu permanent.
6. Der indføres et afsnit i overenskomsten om helbreds kontrol og natarbejde.
7. Der igangsættes et udvalgsarbejde om fremtidens arbejdspladser på mejerierne. Det er aftalt, at udvalgsarbejde skal indeholde overvejelser, der kombinerer virksomhedernes behov for effektivitet og produktion med medarbejdernes ønske om et arbejdsliv, der tager hensyn til deres livsfaser. Der er aftalt, at der i den forbindelse kan aftales prøveordninger i virksomhederne, med det formål at afprøve tiltag.

8. Dækningsområdet er udvidet, sådan at mejerifagligt uddannede, som har arbejdsplads på virksomhedernes centrale lokationer, men på/for mejerierne kan blive overenskomstansat.
9. Hvis seniorer med mere end 10 års anciennitet og mindre end 5 år til folkepension overgår til funktionærlignende ansættelse, vil pensionsordningen hos AP Pension blive opretholdt.
10. Der er på arbejdsgiversidens foranledning blevet indgået en aftale om, at virksomheder kan fravige ferielovens bestemmelser og varsle ferie afholdt på forskud. Ferien skal varsles med 'normale varsler' og vurderingen er, at betydningen i praksis er begrænset.
11. Det er aftalt, at standardkontrakten (FMF/MA) tilpasses snarest og at listen over overenskomstberettigede stillinger i Arla Foods (positivlisten) opdateres.

På vegne af forhandlingsudvalget kan jeg tilføje, at vi gik ind til forhandlingerne med en række ønsker om forbedringer for vores overenskomstansatte medlemmer samt et ønske om at flere medlemmer kan blive overenskomstansat. Vi kom i mål med rigtigt meget – og i særdeleshed lykkedes vi med at få bedre forhold vedr. den arbejdsgiverbetalte pensionsordning, stigning i pensionssats allerede ved 40-års alderen og længere periode med fuld løn under forældreorlov. Vi havde gerne set, at vi var kommet længere vedr. livsfaser og seniormuligheder, men er glade for, at et udvalgsarbejde forhåbentlig kommer til at skabe nogle rammer og muligheder, som kigger ind i fremtiden.

Udvidelsen af dækningsområdet er vigtigt for en del medlemmer, som er ansat på centrale lokationer, og som nu får mulighed for overenskomstansættelse. Vi er helt sikre på, at der vil være medlemmer, som bliver meget glade for den mulighed. Kompetenceudvikling er også vigtigt for os, og den forsøgsordning fra 2020, som giver en rettighed til mejerirelevant efteruddannelse har vist sig at fungere, så den er nu blevet gjort permanent, hvilket er et stærkt signal om, at begge parter er enige om, at uddannelse er vigtigt. Sidst men ikke mindst er det med lidt blandede følelser, at vi har lavet aftale vedr. pensionsordning for seniorer, som overflyttes til funktionærlignende stillinger. Vi anerkender ikke – og jeg understreger ikke, at det er en acceptabel måde at håndtere seniorer på, men er dog glade for, at de seniorer, som bliver 'tilbudt' eller 'påbudt' en sådan jobordning de sidste år af arbejdslivet, kan fastholdes på den pensionsordning og forsikringspakke, som har været en del af den hidtidige og mangeårige ansættelse.

FMF har på to fronter fokus på uddannelse:

For det første er foreningen tovholder i et stort EU-støttet projekt – Centres of Vocational Excellences, som i løbet af 4 år og på tværs af 9 lande skal styrke mejerifaglig uddannelse ved at etablere samarbejde og skabe de bedst mulige forudsætninger for mejerifaglig uddannelse. Forkortelsen er CoVE og som I ser her på planchen er både Arla Foods, Kold College, UCL og Mejeribrugets Fællesudvalg med i arbejdet. Derudover er Københavns Universitet også med, idet en forudsætning for at løfte de mejerifaglige kompetencer er, at underviserne på fagskolerne dygtiggøres og her spiller universitetet og forskningen også en rolle. Så – et stort anlagt projekt – 30 mio. kr. over fire år! Der er meget at gøre og vi håber, at det bidrager til en endnu stærkere mejeriindustri.

Jeg nævnte UCL og netop UCL er genstand for det andet fokusområde, idet det i forsommeren blev meldt ud, at UCL vil lukke mejeriteknologuddannelsen i Odense og at videreførelsen af uddannelsen i Vejle er usikker.

Dette førte til en række hastemøder og stor aktivitet i branchen, og i løbet af få dage blev der etableret et udvalgsarbejde mellem Arla Foods, UCL og Foreningen af mejeriledere og funktionærer med henblik på at afklare, hvorledes mejeriteknologuddannelsen kan videreføres.

Dette arbejde pågår nu, og der tegner sig en model, som kan sikre fastholdelsen af uddannelsen.

Målet med modellen er:

- At der fastholdes videregående uddannelsesstilbud på akademiske niveau, som har direkte relevans for mejeribranchen
- At der sikres en større tilstrømning af studerende til uddannelsen både med og uden brancheerfaring
- At uddannelsen får et stærkt brand og et bæredygtigt eksistensgrundlag
- At stærke mejerifaglige profiler varetager undervisningen på uddannelsen
- At det videregående uddannelsesstilbud tilrettelægges og afvikles på en måde, som gør deltagelse økonomisk og tidsmæssigt overkommeligt for studerende med en mejeristuddannelse

Modellen baserer sig på, at der er det 2-årige spor, som udgør den uddannelse til mejeriteknolog, som vi kender i dag. Målsætningen er herudover at skabe 2 spor mere af ca. 1 års samlet varighed, men som fungerer fleksibelt og kan tages over flere år eller tages samlet. Det ene af de to spor forudsætter, at man har en mejeristuddannelse og har taget nogle akademifag under sin uddannelse på Kold College, og det andet spor er for mejerister, som ikke har disse fag med sig. Tanken bag dette er altså at skabe tre spor, som kan give synergi og volumen i forhold til undervisning og kompetencer på UCL, og som giver det tilstrækkelige antal mejeriteknologer på den lange bane. De to nye spor vil ikke rent teknisk føre til titlen mejeriteknolog, men der vil skulle findes en titel på det forløb, disse vil få. Fagligt er målet at de tre spor giver samme faglige niveau for de væsentlige kompetencer.

Hvorvidt vi ender med denne model, ved vi ikke endnu og der er mange spørgsmål og praktikaliteter, der skal falde på plads de kommende måneder, men der er vilje og der gøres en indsats for at komme i mål.

Foreningsåret har også været påvirket af en tung beslutning om at afvikle kredsudstillingerne, som har været en stærk og stolt tradition i Dansk Mejeribrug gennem mere end 100 år. Mange gode og frivillige kræfter har arbejdet med og for disse udstillinger, men her i 2023, hvor udstillingerne kunne vende tilbage efter Covid-pause, måtte Kredsudstillingsudvalget erkende, at der ikke længere kunne findes de fornødne ressourcer og opbakning til at afvikle udstillingerne, og beslutning blev at lukke ned. En epoke er slut og jeg vil gerne benytte denne lejlighed til at takke alle de mange frivillige kræfter og mejerier, som har støttet op om kredsudstillingerne gennem de mange år. Mejeribrugets Dag og årets første kredsudstilling har i ca. 20 år været næsten synonyme og Mejeribrugets Dag måtte derfor redefineres. Her i 2023 blev det til et arrangement i MesseCenter Hernings konferenceafdelingen, hvor Mælkens Dag 2023 blev markeret.

Fra 2024 flytter Mejeribrugets Dag igen tilbage til foråret – nærmere bestemt til 13. marts – og der bliver igen mulighed for at deltage i et heldagsarrangement med forskellige blokke i løbet af dagen – herunder en produktsmagning sidst på dagen. Mejeriteknisk Selskab og Mejeriforeningen er gået sammen om at videreføre Mejeribrugets Dag og Foreningen af mejeriledere og funktionærer samt Dansk Mejeriingeniør Forening er fortsat ved bordet, når dagen planlægges og udbydes i branchen. Herfra skal lyde en opfordring til allerede nu at sætte kryds i kalenderen.

Foreningen af mejeriledere og funktionærer kan i år fejre 50-året for den nuværende kredsstruktur med en opdeling i seks landsdelskredse. Kredsene er et vigtigt omdrejningspunkt i kontakten med vores mange

medlemmer og bærer som tidligere nævnt en stor del af æren for den markante fremgang i medlemstallet, vi har oplevet i de senere år.

Som formand for hovedforeningen vil jeg gerne takke de mange aktive medlemmer i kredsene for deres indsats - både lokalt og som aktive bidragsydere, når det gælder de store landsdækkende arrangementer, som årets delegeretmøde og International Food Contest i Herning.

Jeg vil også gerne takke de mange virksomheder og organisationer, der støtter kredsene med medlemskab og som også bidrager til denne særlige jubilæumsudgave. Denne opbakning afspejler den særlige danske mejerikultur, som vi i fællesskab har videreført på skuldrene af en række personer og virksomheder, der har sat en række aftryk i dansk landbrug og fødevarerindustri helt tilbage fra slutningen af 1800-tallet.

I fejrer jubilæet på forskellig vis ude i de enkelte landsdelskredse, og vi håber at I får nogle gode middage, fester og arrangementer. Herfra skal der lyde et stort tillykke med de 50 år og tak for opbakningen.

Med disse ord er vi kommet til et kig ind i fremtiden og her har vi to ting at tage fat på.

Først og fremmest ligger kalender for 2024 klar – og om nogle uger ligger også kursuskatalog for 2024 også klar til brug, ligesom Mejeriguiden 2024 er godt på vej.

Dvs. at der igen er et tæt pakket katalog af kompetenceudvikling og indsigt i vente, og vi vil fra hovedbestyrelsens side opfordre jer til at gøre brug af det.

Dernæst vil jeg kort komme ind på og motivere det forslag til vedtægtsændringer, som hovedbestyrelsen vil fremlægge under dagsordenens punkt 4.

Vedtægterne har ikke været ændret siden 2012, men vi har i år fundet anledning til at kigge dem igennem og foreslå en række ændringer. Vi har delt ændringerne op i tre hovedtemaer:

- 1) Digital kommunikation
- 2) Formuleringer og praktiske forhold
- 3) Delegerede

De ændringer vi foreslår vedr. digital kommunikation drejer sig primært om at tilpasse vedtægterne til den digitale kommunikationsform og den praksis som er på vej i takt med, at Mælkeritidende ikke udgives så ofte som tidligere.

Formuleringer og praktisk forhold er en bred palette af små justeringer som vil sikre, at foreningens forretningsorden og vedtægterne spiller sammen. Små ændringer efterspørges eller nødvendiggøres over tid, og vi ønsker, at vedtægterne skal give plads til, at vores forening i praksis fungerer bedst muligt.

Delegerede er det 3. punkt, som vi foreslår ændret. Med foreningens vækst bliver delegeretmødet med valg af hver 6. medlem som delegeret en stor forsamling, som for så vidt angår selve delegeretmødet kan håndteres, selv hvis alle delegerede blev valgt og mødte frem, men med tradition for stor fest, dans og overnatning bliver et delegeretmøde med fuldt fremmøde en meget stor belastning i foreningens økonomi, udover at det også rent praktisk bliver sværere og dermed forholdsvis dyrere at finde hoteller, som har det store antal værelser vi efterspørger.

Hovedbestyrelsen har drøftet spørgsmålet på baggrund af fakta og økonomisk ansvarlighed og er kommet frem til, at der er behov for at finde en model, hvor det ikke koster langt over ½ mio. kr. at afholde et delegeretmøde.

Vi har kigget ind i forskellige muligheder – deltagerbetaling, ledsagerbetaling, betaling for overnatning, frekvensen af delegeret fest, kontingentjustering eller tilpasning af antallet af delegerede. Sidstnævnte er den model, som hovedbestyrelsen anbefaler, da vi finder, at det er den mindst indgribende af de alternativer vi har drøftet.

Som I ser her på grafen, så deltager der generelt en mindre andel af de muligt delegerede end tidligere – i år er vi på 79% af det mulige antal. Samtidig ser vi, at det faktiske antal delegerede i de 6 år, vi ser tilbage på her, har ligget tæt på 100 – dog lidt højere i år, men stadig langt under det mulige antal. Forslaget fra Hovedbestyrelsen er derfor, at der vælges 100 delegerede ude i landsdelskredsene – fordelt forholdsvis efter medlemstal, og at hovedbestyrelsen fortsat ikke tæller med i de 100. Dette vil skabe en situation, hvor vi må forvente 'fuldt hus' til delegeretmøderne, men vi kommer til at arbejde på et relativt sikkert grundlag og økonomien kan ikke løbe os af hænde.

Fra Hovedbestyrelsens side håber vi, at I vil bakke op om de forslag, vi lægger foran jer senere i eftermiddag. Vi finder at det er rettidig omhu.

Vi vil desuden opfordre til at evt. debat vedr. vedtægtsændringer afventer til vi kommer til dagsordenens punkt 4 og ændringsforslaget fremlægges i sammenhæng.

Dr. Spencer Johnson – Hvem har flyttet min ost – siger:

Hvad ville du gøre, hvis du ikke var bange?

Det er mere sikkert at søge i labyrinten, end at forblive i en osteløs situation.

Forandringer kan være forfærdelige, OK, fantastiske eller midt i mellem. Selvfølgelig afhængig af hvordan forandringerne rammer, hvornår forandringerne kommer, vores indflydelse og involvering, kommunikation og selvfølgelig vores indstilling til forandringerne.

Og en vel altid med et, hvad betyder det for mig og mine, uanset om vi taler om familie og venner, på job eller i fritiden.

Vi skal ikke være bange, når vi står i labyrinten og skal vælges vores vej, hverken som privatpersoner, professionelle, i familien, på job eller i fritiden. Vi skal være opsøgende, involverende, samarbejdende, ydmyg, ansvarlige, respektfulde, realistiske, analyserende og meget mere, når vi vælger vejen i labyrinten.

Ingen tvivl om, at vi står i en tid med rigtig mange, ja frygtelig mange udgange/åbninger i labyrinterne, og på en eller anden måde går vi fra den ene labyrint direkte ind i den næste labyrint med masser af ubekendte faktorer og udfordringer. Skåret helt ind til benet kan man vel tillade sig at sige, hvad er godt eller skidt, hvad/hvor/hvem er de gode eller onde.

Ja, spørgsmålene er mange, når kursen skal sættes. Artiklen siger, at topledere farer vildt i strategiske dilemmaer. I min model af verden er det ikke kun topledere, som står i dilemmaer, det er bestemt også politikere, små som store politikere, virksomheder, organisationer, ja helt ned til os alle som enkeltpersoner eller familier, vi står alle i labyrinten.

Artiklen tager afsæt i den genopblussede Mellemøsten-konflikt, som kan sætte ild til indre spændinger i mange virksomheder og lande for den sags skyld. Ud over død, ødelæggelse og elendighed for de direkte berørte og involverede parter i Gaza-krigen, så tror jeg, at vi alle er klar over, at det er en særdeles højspændt krise/situation, som Mellemøsten står i, ja i princippet hele verden, hvis konflikten spreder sig til en fuldtønet regional konflikt, hvor krigen mellem den suni-islamiske Hamas-bevægelse og Israel eskaleres til åbenlys involvering af Iran og Saudi-Arabien med USA, Rusland og Kina på bagsædet og ikke bare som blinde passagerer.

Som tidligere nævnt rigtig slemt og forfærdeligt for de mennesker, som er direkte berørte og involveret i krigen – konflikten. For os der er mere distanceret fra krigen -konflikten (tror vi), så kan der hurtigt blive afledte konsekvenser for os i andre dele af verden, hvis krigen-konflikten spreder sig. Vi vil klart mærke orkanen hos os, hvis vi ser en energikrise bluse op, vi skal huske at mega meget af verdens energiforsyning udspringer fra Mellemøsten regioner. Vi skal ligeledes huske, at Suezkanalen ligger under 200 kilometer fra Gazastriben, en prop i Suezkanalen på den ene eller den anden måde, i kortere eller længere tid, vil i den givne situation få store konsekvenser for verdenshandlen og forsyningssituationen.

Jeg tror, vi alle husker da containerskibet 'Ever Given' spærrede Suezkanalen i bare 6 dage. Her er det værd at nævne, at ca. 25.000 skibe passerer kanalen hvert år.

Der er helt klart strategiske beslutninger og dilemmaer på bordet, når alverdens topledere skal navigere i en uhyre vanskelig og farlig situation, der er ingen nemme løsninger, som slet ingen. Det bliver hurtigt til et nærmest uløseligt dilemma. En rigtig svær balancegang, når man/vi står i labyrinten og skal vælge mellem de gode og onde – business, etik, kultur, religion, politik, værdier og holdninger. Det springende dilemma, når vi står i labyrinten, er klart, kan vi blive ved med at holde tingene adskilt? Jeg spørger bare. Vi vil alle opleve, at vi bliver ramt af masser af dilemmaer, når vi skal navigere i situationer med den ene polykrise efter den anden. En polykrise defineres som en tid med stor uenighed, forvirring, lidelser forårsaget af mange problemer og udfordringer, som sker på samme tid, så de tilsammen eller i sammenhæng har stor effekt.

De senere års polykriser forårsaget af Coronapandemien, energikrise, knas i forsyningskæderne, inflationschok, rentehop, recessionsfrygt, krig i Europa, terroranlæg, Gazakrigen sætter tingene, beslutningerne, små og store, kortsigtet, langsigtet og strategiske under mega pres, og stiller krav til alverdens ledere, lande, organisationer og os mennesker om at være omstillingsparate, fleksible, robuste og klar til at møde konsekvenserne af de givne strategiske valg og prioriteter. Strategiske dilemmaer løses ikke ved alene at se på tal i et regneark, som helt klart vil rumme masser af plusser og minusser, som udligner hinanden. Vejviseren vil ofte være vores etiske kompas, som er indstillet efter vores værdisæt og vil betyde tilvalg og fravalg i alle aspekter og her afledte konsekvenser.

Dilemmaer og etiske problemstillinger møder vi over alt – polykrise tænker jeg, det er nok man ser, at de globale forsyningskæder for fødevarer er under pres på grund af klimakrise, Corona pandemi og krig. Artiklen i Kristeligt Dagblad af Amalie Jensen, sætter fokus på fødevareresikkerhed, forstået som mad til jordens befolkning. Ikke som det vi vores branche kalder fødevareresikkerhed, nemlig kvalitet af fødevarer.

1. Fødevareresikkerheden er udfordret:

Fødevareresikkerheden er defineret som fysisk og økonomisk adgang til den mængde mad, der er nødvendigt for at opretholde et sundt liv.

I 2022 var 2,4 milliarder mennesker, svarende til knap 30 % af jordens befolkning, påvirket af fødevareresikkerhed. Hvilket er 391 millioner flere end i 2019.

2. Fødevareområdet er hårdt ramt af inflation.

I 127 af 163 lande, som Verdensbanken fører statistik over, er fødevarepriserne/inflationen højere end den generelle inflation.

3. Centralisering gør fødevareproduktionen sårbar.

60 % af verdens fødevarer produceres i 5 lande: Argentina, Brasilien, Kina, Indien og USA. Hvilket gør fødevareproduktionen sårbar over for klimaforandringer og andre forstyrrelser i den globale produktion, Supply Chain.

Da Indien her i august indførte eksportstop for ris i et forsøg på at dæmme op for nationale prisstigninger, steg den globale rispris med 20 %.

4. Krig satte gang i en ond cirkel af eksportrestriktioner:

I 2022 indførte 32 lande 77 nye eksportrestriktioner i form af eksportkrav, eksportafgifter eller deciderede eksportforbud, hvilket har givet uro på det globale fødevaremarked, og dermed færre fødevarer til de fattige eller mindre bemidlede lande.

5. Klimakrise og fødevarekrise hænger sammen.

Væksten i landbrugets produktivitet på verdensplan er siden 1961 aftaget med 21 %. I Afrika er produktivitetstabet i samme periode på hele 34 %, især påvirket af ekstreme vejrfænomener som tørke, oversvømmelse og skovbrande.

Et andet dilemma eller etisk spørgsmål om man vil, er helt klart børnearbejde.

1. Første stigning i antallet af børnearbejde i 20 år
Efter et støt faldende antal af børnearbejdere siden 2016, steg antallet af børnearbejdere med 9 millioner fra 2016 til 2020 til 160 millioner, hvilket er hvert 10. barn i verden.
2. Problemet er størst i Afrika
Børnearbejde er særligt udbredt syd for Sahara. I 2020 var næsten hvert 4. barn, svarende til 86 millioner børn, tvunget ud i børnearbejde.
3. Men også i USA stiger tallet markant.
Den rekordlave arbejdsløshed har presset flere børn ud i arbejdsmarkedet. På tværs af landet har 14 delstater ophævet eller udvandet love, der beskytter børn mod børnearbejde.
4. Flest børnearbejdere er beskæftiget i landbruget.
70 % af børnearbejderne er beskæftiget i landbruget, hvor 3 ud af 4 børnearbejdere er under 12 år.
5. De stigende tal skyldes covid-19 og humanitære kriser.
Øget fattigdom som følge af humanitære kriser og covid-19 er en af de væsentligste drivere.

Når fødevarer sikkerheden, forstået som fysisk og økonomisk adgang til mad, er knap eller direkte mangelfuld for 2,4 milliarder af verdens befolkning, er det vel fair og rigtigt at sige, at vi har et dilemma og en etisk problemstilling, når vi ser i COOPs Samvirke, at vi i vores danske husstande i 2021 havde et madspild på 235.000 tons mad. Det vil sige, at mad vi kunne have spist udgår op til 36 % af al det affald, vi smider ud, ifølge Miljøstyrelsen. Til sammenligning kan jeg nævne, at der ifølge Mejeriforeningens statistik i 2022 blev produceret 243.000 tons mælkekonserves, det vil sige sødmælks-/skummetmælks-/vallepulver og øvrige produkter i Danmark.

Sat lidt på spidsen for sammenligningens skyld kan man sige, at det rent tonnagemæssigt set svarer til, at vores danske mælkekonservesproduktion på 243.000 tons er den mængde mad, vi smider i skraldespanden – kilo for kilo.

Som det ses, så er der 18 % af forbrugerne, der smider deres mejerivarer ud, hvis datomærkningen er overskredet med 2-3 dage. Jeg tænker, at vi har en udfordring med vores kommunikation omkring vores produkter, når det gælder hvordan mærkningen 'bedst før' skal forstås.

Stof til eftertanke, når analyser viser, at 10-20 % af madvarer i EU smides ud alene på grund af holdbarhedsdatoer, når vi tænker på, at 2,4 milliarder mennesker sulter.

Et andet dilemma vi helt klart møder i labyrinten, når vi skal træffe vores valg, sætte retning for fremtiden, er helt klart at rigtig mange børn og unge mistrives og døjer med deres selvværd både i skolen, i fritiden og sågar i deres familier. Vi ser konflikter, mistrivsel og medarbejderflugt. Vi ser generationerne støder sammen i mange sammenhænge, herunder på vores jobs i vores virksomheder, ude og hjemme.

Misforståelser mellem generationer blomstrer og virksomhederne har svært ved at tiltrække sig de unge og holde fast på de unge. Ledelseskonsulent og forfatter Karen Christians Spuur forsøger med bogen 'Ledelse på tværs' at beskrive og bygge bro mellem generationerne. Karen Spuur siger, at misforståelser mellem generationer nok altid har eksisteret, men er blevet mere og mere tydelige de senere år, når både babyboomerne, generationerne x, y, z og alpha møder på det samme arbejdsmarked. Når generationerne mødes, giver det ofte anledning til misforståelser og i værste fald mistrivsel. I bogen 'Ledere på tværs' lister Karen Spuur både de forskelle, der er på generationerne, hvad de er formet af og hvad der motiverer dem

op. Der er store forskelle på tværs af generationerne, særligt i forhold til omgangsformen og hierarkier. Der er forskellige holdninger og forventninger til måden, vi samarbejder på.

Når virksomhederne, både ledere og medarbejdere er opmærksomme på forskellen generationerne imellem og lægger det sammen med de enkelte medarbejders personprofiler og livsfaser, så kan man undgå de unødvendige konflikter og i værste fald mistrivsel, og endnu bedre styrke kreativiteten ved at skabe en attraktiv arbejdsplads for alle og en kultur, man kan spejle sig i og være en del af.

På nydansk hedder det diversitet og inklusion. Der er meget vi kan lære af hinanden, af de nye på arbejdsmarkedet kan vi lære en masse om, hvordan vi skal have et sprog for hvordan man følelsesmæssigt har det, og hvordan man anerkender hinanden. Af seniorerne kan de unge lære faglighed, få masser af uundværlig erfaring med på rejsen.

Karen Spuur siger, at det handler om at vide, hvad der har præget dem alle hver især, så vi via diversitet og inklusion får alle generationer, medarbejdere i spil, får frigivet og bruger alles styrker og kompetencer, for herved så vel at tiltrække nye medarbejdere som at holde på nuværende medarbejdere. Bestemt et godt råd, når vi står i labyrinten.

I samme tråd siger professor Sara Louise Muhr, at 'vi bliver nødt til at være bedre mennesker'. Vi skal vænne os til at tænke mere over de ting, vi siger og gør og til at sige fra, hvis en kollega fortæller for eksempel en joke, der går over strengen. I bogen 'Hvordan bekæmper vi hverdagsdiskrimination' beskriver Sara Muhr, hvordan hverdagsdiskrimination adskiller sig fra mere tydelige og mere åbenlyst ulovlig diskrimination, ved den netop er svær at se, den er usynlig og finder sted ved frokosten eller ved kaffemaskinen, gennem jokes eller små bemærkninger, som vi egentlig ikke lægger mærke til. Måske, med mindre at vi er den som er målet for diskrimination.

Mette er ansat som jurist i en IT-virksomhed, i dag er hun til møde med en gruppe kollegaer, normalt er der kaffe på bordene, men det er der ikke lige denne dag. En af Mettes kollegaer kigger rundt og hans blik lander på hende. Mette kan du ikke sætte et par kander kaffe over, du laver jo sådan en dejlig kaffe, siger han. Mette opdager, at hun er eneste kvinde til mødet.

Et eksempel på, hvordan ros kan være hverdagsdiskrimination, siger Sara Muhr. Et andet eksempel, hvor ros er i spil, er når vi siger 'hvor taler du godt dans' og så kan modtageren stå der og være født i Ballerup. Bemærkningen var tænkt som et kompliment, men det sætter modtageren i bås.

Som bekendt er en hver i Danmark beskyttet mod usaglige forskelsbehandlinger på baggrund af f.eks. alder, køn, race, hudfarve, religion, seksualitet gennem ligebehandlingsloven og forskelsbehandlingsloven, men grænseoverskridende vittigheder og fordomme er ikke ulovlige, her handler det om gråzoner. Det er altid minoriteten på en arbejdsplads eller i en konkret situation, der rammes. Manden i en kvindedomineret arbejdssammenhæng, eller omvendt. Eller medarbejderen med en etnisk minoritetsbaggrund på en arbejdsplads med flere etniske danskere.

På spørgsmålet, kan det ikke blive for meget, for meget hensyn, for meget listesko, svarer Sara Muhr. Nej. Det kan da ikke blive for meget at være et ordentligt menneske.

Diversitet & Inklusion. Rummelige arbejdspladser, medarbejdere som føler sig værdsatte og godt tilpas, præsterer bedre professionelt på alle parametre. Arbejdspladser med en broget sammensætning i medarbejderstaben er mere innovative og omstillingsparate, siger Sara Muhr.

Ingen tvivl om, at ordentlighed og menneskekendskab er super gode discipliner at mestre, når vi skal skabe og sikre gode sunde, sikre og veludviklede arbejdspladser i Mejeridanimark – ja i hele samfundet.

Lad os igen i år sikre, at vi har maksimalt fokus på Sundhedsbakken, med faktorer der påvirker vores fysiske og mentale sundhed. Lad os i fællesskab passe rigtig godt på hinanden, spille hinanden gode i en tid med masser af udfordringer, dilemmaer, når vi hver især skal vælge vores vej igennem livets labyrint, privat, professionelt, sammen med venner, bekendte og kollegaer.

Med 'Hvem har flyttet min ost' skriften, der siger: At lægge mærke til små ændringer tidlig, hjælper dig med at tilpasse dig de større forandringer, der vil komme. Ser vi fra Hovedbestyrelsens side helt klart som vores væsentligste og vigtigste opgave at have de rette aktiviteter og værktøjer på foreningshylderne for at supportere og støtte foreningens største aktiv, jer/os medlemmer i både medgang og modgang. Vi skal i fællesskab sikre en god balance omkring det hele menneske, vi skal have arbejdspladser og jobsituationer, hvor vi har gode, sikre og udfordrende jobs, frihed under ansvar, mulighed for personlig udvikling, samtidig med, at vi i et stærkt fællesskab bidrager til en fortsat udvikling af alle hjørner af Mejeridanimark og omkringliggende industrier.

....

Som afslutning på Hovedbestyrelsens beretning vil vi sammen med sekretariatet på Munkehatten opfordre jer – os medlemmer af foreningen til at søge vejledning og assistance om stort og småt, når og hvis en svær situation opstår.

Som før sagt, så bestræber vi os fra foreningens side på at have de rette produkter og ydelser på hylderne til gavn og glæde for os medlemmer. Mangler der ydelser og produkter på foreningshylderne bedes I give lyd, så vi om muligt kan justere på sortimentet.

Til jer alle skal der lyde en stor tak for jeres opbakning til foreningen.

Tak fordi, at I som stærke ambassadører er med til at passe og pleje vores mejerikultur, en sund, stærk og aktiv kultur er et utroligt vigtigt og bærende element i et stærkt Mejeridanimark, vores forening, vores aktiviteter og netværk.

Med disse ord vil vi fra Hovedbestyrelsens side sige foreningsmedlemmer og Mejeridanimark tak for indsatsen, god vind og arbejdslyst i det kommende år.

Der skal ligeledes lyde en tak til foreningens samarbejdspartnere, som vi igennem året har haft et godt og givtigt samarbejde med. Et samarbejde som vi fra Foreningen af mejeriledere og funktionærer sætter utrolig stor pris på, både i det daglige men også i forbindelse med afviklingen af vores forskellige aktiviteter. Samarbejdet i stort og småt gennemføres og udføres med gensidig respekt, åbenhed og ærlighed.

Det drejer sig om:

- Dansk Mejeriingeniør Forening
- Mejeribrugets Arbejdsgiverforening/DI
- AP Pension
- FTF-A
- Foreningen af Danmarks Privatmejerier
- Dansk Oste- og Smørforening

- Producentforeningen af Danske BGB- og BOB-oste
- Kold College
- UCL Erhvervsakademi og Professionshøjskole (tidligere Erhvervsakademi Lillebælt)
- Organisationerne i MIA og Mejeribrugets SamarbejdsForum
- Danmarks Mejeritekniske Selskab
- Industrigruppen bag Mejeriingeniøruddannelsen
- International Food Contest
- Mejeriforeningen
- Mejerifolk uden grænser
- Nordisk Mejeriteknisk Råd og organisationerne bag
- Mejerierne og mejeriselskaberne og alle deres ansatte

Sekretariatets medarbejdere med Fie i spidsen skal have en stor tak og anerkendelse for den indsats og positive indstilling, I har haft til de mangeartede opgaver, som I har løst på bedste vis. Dette gælder bestyrelsesarbejde og i særdeleshed det arbejde, der udføres til gavn og glæde for os medlemmer på forskellig vis.

Tusinde tak til jer i sekretariatet, i MejeriForum og Mejerimedier på Munkehatten.